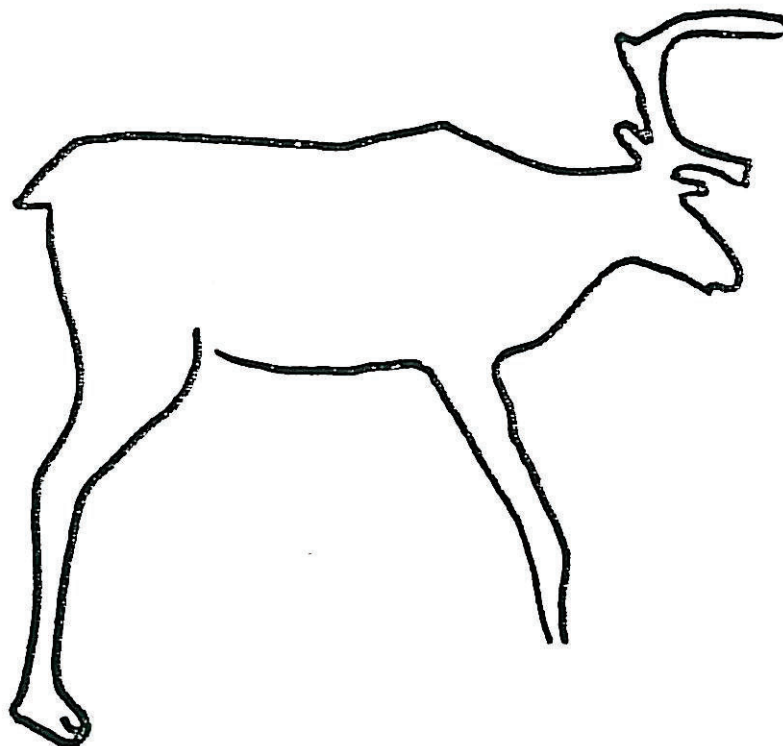

DISTRIKTSPLAN

LÅARTE SIJTE

JUNI 1999

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Beskrivelse av administrative forhold	Side 2
Historikk	
1.1 Distriktsgrense	Side 3
2. Beite og driftsforhold	Side 4
2.1 Naturgeografiske forhold	
2.2 Beitekapasitet	
2.3 Sesongbeiter	
2.4 Kart over arealbruk	Side 5
2.5 Reindriftsanlegg, flytteleier og kjøreleier	Side 6
Flytteleier	
Slakteplasser	
Merkegjerd	
Skillegjerd	
Grensegjerd	
Gjeterhytter	
Tekniske hjelpemidler	
Barmarkskjøreleier	Side 7
3. Inngrep i reinbeitedistriktet	Side 8
Nasjonalparker og naturreservater	
Hytter og hyttefelt	
Skogsveier/anleggsveier	
Snøskoterløyper/snøskotertrafikk	
Jernbane	Side 9
Skiferbrudd	
Tulittbrudd	
Lavflyging	
Jakt	
Turisme og friluftsliv	
Sau	Side 10
Storfe	
4. Radioaktiv forurensing	Side 11
5. Rovdyr og rovdyrtap	Side 12
6. Helårsdistrikt	Side 14
7. Reintallsutvikling og slaktetall	Side 15
Driftsenheter og arbeidskraft	
8. Kulturminner	Side 16
9. Elgjakt og fiskevann	Side 17

1. Beskrivelse av administrative forhold

Historikk

I 1987 ble etter eget forslag Luru og Brandsfjell distrikt slått sammen til et distrikt og ble til det som i dag kalles Låarte.

Låarte ligger innen Snåsa, Lierne og Grong kommuner i Nord-Trøndelag fylke.

Distriktets areal er 2675 km.

Ved kgl. Res. Av 10 juli 1894 ble reindriften i Nord-Trøndelag delt inn i reinbeitedistrikt. Distriktsinndelingen skjedde med hjemmel i "felleslappeloven" av 1883 §6. Hensikten var i første rekke å stille reieneierne kollektivt ansvarlig for den skade reien måtte ha forårsaket. Bare i mindre grad ble inndelingen preget av hensynet til en rasjonell reindrift. Et av de distriktene som ble opprettet var Luru distrikt som i sør grenset mot Skjækerfjell distrikt og i nord mot Sandøla etter en grense etter Grana-Storåselven-Skjærva-samløpet Luru og Alma videre etter Alma-Prestveien og via sjøene i Nordli til Kvesjøen og så riksgrensen mot øst. Ved en omfattende endring av grensene i 1927 ble Hartkjøl distrikt skilt ut fra Luru til et nytt distrikt (distrikt 9 B). Luru distrikt beholdt ellers grensene fra 1894. Grensendringen i 1927 var forårsaket av en omfattende endring av grensene i nåværende Østre Namdal reinbeitedistrikt. Det som hadde betydning for Luru distrikt var at Brandsfjell distrikt ble skilt ut fra Sandøla distrikt og fikk nummer 10B.

Det som var karakteristisk for denne omfattende endringen var i utgangspunktet hensynet til reindriften. Ut fra premissene for den kgl. Res. Heter det at reieneierne i Røyrvik og Østre Røyrvik må gjennom Brandsfjell når beiteforholdene tilsier det (Røyrvik-Dærgafam.) og etter gammel hevd (Østre Røyrvik) "men ingen av partene bør slippe reinflokken løs i Brandsfjell og forlate den under flytting". ... "Det bør nemlig ikke anvises beiteland i Brandsfjell, kun flyttevei gjennom distriktet". Etter tradisjon er det slik at det skjedde et "makeskifte", Luru "fikk" Brandsfjell distrikt mens distriktene i indre Namdal overtok Hartkjøl distrikt:

I 1900 søker far og sønn Thorkel Jonassen og Elias Thorkilsen Amtmannen om reinbeite også i Skjækerfjell distrikt. "Således at vi etter de forskjellige årstider kan beite saavel i dette distrikt, som i det os anviste Luru distrikt". De ble tildelt Luru distrikt i 1898 men søkte og fikk offisielt også Skjækerfjell distrikt, da de anså det umulig å være bare innenfor Luru. "De klimatiske forhold er umulige saadanne at fjeldene her belægges med "speik" saa vinterbeitet bliver for daarlig". Svaret fra Amtmannen må ha vært positivt for flyttingene kunne fortsette, slik bruken tradisjonelt hadde vært før distriktsinndelingen tredde i kraft.

I 1935 ble det fremmet et forslag om fordeling av Brandsfjell distrikt som innebar gjennomflytting og vinterbeite for nåværende Østre-Namdal reinbeitedistrikt og sommerbeite 15 juni- 31 juli for Luru distrikt. Dette forslaget ble ikke formelt vedtatt, men ble hos enkelte festet som vedtak.

I 1949 heter det i årsberetningen til Lappefogden ; " Skjækerfjell reinbeitedistrikt blir ikke utnyttet ved Snåsasamenes vinterbeiting der. Det kan derfor være grunn til å overveie om det bør gis tillatelse for noen å flytte dit og bruke distriktet året rundt. Det er flere som er forespurt om dette".

Ifølge daværende reieneiere i Luru distrikt med vinterbeite i Skjækra, fikk de ikke anledning til å uttale seg om hva de syntes om innflyttingen som ble satt i verk på 1960-tallet.

I begynnelsen av 1960-tallet sa daværende >Lappefogd at det skulle være prøveprosjekt med et bestemt antall utvalgte avlsrein. Den siste flyttingen fra Luru til vinterbeite i Skjækra reinbeitedistrikt foregikk vinteren 1960/61.

1.1 Distriktsgrense

Distriktsgrensen går fra Jørstadelva (jernbanebrua) nordover langs jernbanen til Formofoss. Deretter østover langs Sandøla til Otersjøen og videre langs sjøene og vassdragene til Eidet ved Lakssjøen. Derifra langs gamle riksveien over til Aunet ved Holderen. Distriktsgrensen går derfra videre etter vassdragene og sjøene i Sørli til riksgrensen mot Sverige og videre langs riksgrensen til sjøen Holden i Snåsa kommune. Så følger distriktsgrensen vassdragene og sjøene vestover forbi Grønningen, Ismenningen og elven videre vestover til jernbanebrua igjen.

2. Beite og driftsforhold

2.1 Naturgeografiske forhold

Vil bli innarbeidet senere.

2.2 Beitekapasitet

Distriktet er beitegransket på 1970-tallet men ennå foreligger ingen opplysninger om beitegranskningen som ble foretatt den gang.

2.3 Sesongbeiter

Vårlandet er hovedsakelig i linje nord om elvene Låarte og Inderdalselva. Men også på fjellområdet Pråavka - Noerte-Gaejsie må vi år om annet la rein bli igjen p.g.a. snøforholdene på kalvingslandet. Spesielt viktige er fjelldalene der det blir tidlig bart. Det mest sentrale kalvingslandet er området rundt Fossdalen og nordover mot Lifjellet. Bukkrein lar vi beite på Lifjellet, Sandøla dalen og vestover mot Leirsjøen.

Sommerbeitet ligger innenfor samme området som vårbeitene. Distriktet har sommerbopel i Såloegorre der hovedtyngden av kalvmerkingen foregår. Distriktet har også merkegjerdar på Lifjellet, LuvliePrantse, Bjilnie og nord for Berglia. På ettersommeren trekker rein sørover og om høsten og tiden frem over mot jul beiter reinen i hovedsak fra Blåfjellene i øst og vestover mot skogene og lavlandet i vestenden av distriktet.

Vinterlandet er avgrenset i sør og øst mot svenskegrensen og sjøene i Sørli. Vestover beiter vi mot Leastege og Guertiesgaejsie. I nord er grensen Inderdalselva.

De siste 10-15 årene har distriktet prøvd å spare vinterbeitene mest mulig. På 1960-tallet og en bit inn på 70-tallet var det stor invasjon av rein fra svensk side og reinlaven ble derfor mye nedbeitet. Rein er derfor holdt vest i distriktet så lenge beiteforholdene muliggjør det.

2.4 Kart over arealbruk

Reindrift er en næring som er beroende av store arealer. Beiteområdene har forskjellige karakterer som gjør dem verdifulle for reindriften ved ulike tider på året og et beitlands karakter kan ikke erstatte et annet. Variasjoner i beitetilgang og vær gjør at det beiteområde som kan beites skifter fra år til år. Det er derfor viktig at reinen kan flyttes eller trekke fritt mellom ulike beiteområder.

Det er utarbeidet arealbrukskart over distriktet som vil bli digitalisert (GIS-kart.)

2.5 Reindrifftsanlegg , flytteleier og kjøreleier

Flytteleier

Flytteleier er inntegnet på kart

Slakteplasser

I september har distriktet til vanlig brukt å gjennomføre høstslakt. Både for å komme under den tillatte grensen for radioaktivitet (3000 beq./kg) og for å slakte en del bukk. For å samle rein brukes helikopter men p.g.a. sterkt rovdyrpress med store tap er det ikke lenger økonomisk lønnsomt å bruke helikopter under samlingen til tidlig slakt om høsten.

Distriktet har hovedslakteplass med foringsgjerdar og skillehager ved Nyseterovja i Seisjødalen. Slakteplasser med beitehager finnes også ved Snøskavltjønnna, Lifjellet og ved Tjalla (Gjertsåsseteren) sør for Berglia. Disse gjerdene brukes også til ev. reinskillinger. Gjerdeanleggene er inntegnet på kart.

Merkegjerdar

I Såaloegorre har distriktet sommerboplass og merkegjerdar med beitehage. Vi har også merkegjerdar på Lifjellet , nord for Berglia, Bjilnie og på Luvlie-Prantse. Dessuten kan det merkes rein på plasser der vi bruker midlertidige anlegg.

Merkeplassene er inntegnet på kart.

Skillegjerdar

En del av distriktets slakte og merkegjerdar brukes også ved reinskillinger. Permanent skillegjerdar har vi ved Seterlia nord for Gjefsjøen, dette gjerdet brukes iblant også som overnattingsgjerdar når reinflokkene flyttes øst eller vestover. Ved Dalbekken finnes 3 gjerdeplasser som brukes ved skilling eller slakt. Der er det ikke satt opp permanente gjerdar. I Håldalen finnes også en gammel skilleplass. Ellers blir det ofte ved skillingar satt opp mobile gjerdar som rives etter bruk men som kan lagres ved stedet.

Grensegjerdar

Distriktet har grensegjerdar mot Sverige vestover fra Kingen til Bjørkvatnet. Dette er samtidig distriktsgrense mot Offerdals sameby i Sverige. Dette grensegjerdet ble oppsatt som en kompensasjon for tørrlegging av Grubbdalselva ved vassdragsregulering.

Fra Bjørkvatnet til Holden har Søsjo sameby satt opp grensegjerdar mot Norge. Grensegjerdet går i sin helhet på svensk side av riksgrensen.

Gjeterhytter

Felles gjeterhytter har distriktet ved Nyseterovja, Snøskavltjønnna, Skaalnje, Dåvnerejaevrie og ved Seisjøfiskløysa. Private gjeterhytter har vi på Lifjellet, Såaloegorre, Gressåmoen og i Berglia.

Distriktet har bruksrett i en del statlige og private hytter. I en del private hytter som er satt opp i samarbeid med reindriften har distriktet mistet bruksretten ved bruksendring av hytten

. Tekniske hjelpemidler

Reindriften har når det gjelder den tekniske utvikling hatt en utvikling på lik linje med andre yrker og næringer. Snøskoteren som kom i begynnelsen av 1960-tallet er det tekniske hjelpemidlet som er mest brukt. Fra slutten av 1980-tallet har det vært mange år med mye snø helt til langt inn i juli så den har også blitt brukt til samling for kalvmerking om sommeren og transport av utstyr m,m.

Tekniske hjelpemidler (forts.)

Helikopter leies inn for hjelp under samling til kalvmerking og tidligslakt.

VHF kommunikasjonsradioer brukes under arbeid i reindriften. Distriktet har en repeater på Aantesvaerie som drives i samarbeid med politi og fjellstyre.

Barmarkskjøreleier

Under barmarksperioden har distriktet behov for en del leier der vi bruker snøskoter (ev. motorsykkel) til transport av utstyr ,proviant ,gjerdematriell eller for transport til reinflokken m.m. Barmarksleiene er inntegnet på kart.

De viktigste leiene er:

1:Fra Lifjellet og sørover mot Østre Brandsfjell eller over Kjørskardet til Hykla.

2;Fra gjerdet ved Nyseteråvja til Seisjøfiskløysa ,Gjefsjøen, Holmtjønna ,Ingeltjønna.

3.Frasluttet av skogsveien ved Storåsen og østover.

4:Fra gjerdet ved Gjertsåsseteren til Dåvnerejaevrie.

5;Dalslåtten

6:Gjerdet ved Snøskavltjønna til Gjefsjøen.

7:Berglia via Bergtjønna og vestover.

8.Fra Gressåmoen

Foruten de nedtegnede barmarksleiene på kart kan det ved behov også nyttes en del andre barmarkskjøreleier

Nasjonalparker og naturreservater

Innenfor distriktet ligger Gressåmoen nasjonalpark. Det er også under planlegging en ny stor nasjonalpark som vil omfatte så godt som hele Låarte reinbeitedistrikt. Unntatt fra disse planene vil bare ytterkantene av distriktet bli. Distriktets frykt for disse nye nasjonalparkplanene grunner seg på erfaringer andre distrikt har hatt med nye nasjonalparker og at reindriften vil bli "fryst på dagens nivå". Distriktet vil kunne få vanskeligheter med å oppføre nye reindriftsanlegg innenfor parkgrensene, bruke ev. nye tekniske hjelpemiddel, m.m. Å ha noen formening om hvordan den nye nasjonalparken vil virke inn på reindriften er vanskelig da vi ennå ikke har noen konkrete planer eller forskrifter å forholde oss til. Det er pr. dags dato flere naturreservater innom distriktets grenser. Det største, Arvasslia naturreservat, ligger innom distriktets vinterbeiteområde på Njallevaartoe. Det ligger også 3 andre naturreservater i Sandølaområdet, innom distriktets vår og sommerbeiteområde og et vest for Berglia. De mest merkbare innskrenkninger naturreservatene har hatt for reindriften er at vi har mistet retten til rydding av flyttelei, uttak av ved, oppføre gjerdeanlegg, ta gjerdematriell, ta råvarer til sløyd og lavflyging med helikopter. Det at reindrift og fredning av mark kan synes å komme i konflikt med hverandre kan virke "paradoksalt" da reindriften til alle tider har vernet om landet og alltid brukt det så skånsomt som mulig. Men en må komme ihåg at det storsamfunnet betrakter som utmark og vill natur er for reindriften innmark. Reindriften vil være med på å legge premissene for bruken av den og få utvikle seg på sine egne premisser for å ta del i den utvikling som samfunnet i øvrig har og kunne nytte det i fremtiden.

Hytter/hyttfelt

De mange hytter som er oppført er til visse tider til stor ulempe for reindriften. Mest uroskapende er utfart fra hytter/hyttfelt og snøskotertrafikk til og fra hyttene. Det er til mange hytter ingen spesiell skoterlei uten kjøringen til og fra hytta kan se nok så tilfeldig ut.

Skogsveier/ anleggsveier.

Foruten at den for reinen så verdifulle skogslavbeitet forsvinner når skogen blir borte kanalisere skogsveiene folk inn til områder som før har vært fredelige. Reindriften regner dette som kompensasjon for fri ferdsel etter disse veiene som erstatning for reduserte beiter.

Snøskoterløyper/snøskotertrafikk

Det finnes innom distriktet visse snøskoterløyper som er til stor ulempe for reindriften. Det er løyper som går gjennom oppsamlingsområder eller beiteområder der rein bør få være i ro. Særs problematiske er skoterløypene over Sørfjellet, Seisjødalen og Njallevaartoe. Løyper som er lagt til områder med for reinen naturlige grenser vil virke mye mindre forstyrrende og kan i de fleste tilfeller tolereres. En del av skoterløypene bør kunne stenges i visse tidsperioder når områdene brukes intensivt. På Njallevaartoe bør all skotertrafikk forbys, (utenom visse traseer.)

Ved kjøring til privathytter bør det fastsettes en bestemt skotertrase' og ikke som det fungerer i dag at enkelte hytteiere kjører der de synes det er morsomst å kjøre.

Jernbane;

Jernbanen går ved vår vestlige distriktsgrense. Det er spesielt på vår og forsommeren den kan volde skader ved påkjørsler når bukkene er i lavlandet på tidlig vår og forsommerbeite.

Skiferbrudd

Innenfor distriktet finnes det to skiferbrudd, ved Sneskavltjønna i Snåsa kommune og ved Dalbekken i Lierne kommune. Begge skiferbruddene er nær distriktsgrensen. Skiferbruddene er ikke så store til areal men leting etter nye skiferforekomster fører til at nye veier anlegges og øker ferdsel inn i beiteområdet. Et eks. på dette er Lomtjønneveien (Snåsa kommune). Etter mislykket prøvedrift står veien og bruddet utildekket.

Tulittbrudd

På Østre Brandsfjell er det en tulittforekomst som det har vært planer om å utnytte. NGU har prøvesprengt for å undersøke forekomsten. En ev. drift av denne forekomsten vil virke veldig forstyrrende inn for reindriften da tulittforekomsten ligger mitt på fjellet i et viktig sommerbeiteland og oppsamlingsområde for kalvmerking. Ved toppen av Brandsfjellet er det en snøskavl som brukes til merking av kalv når det er for varmt å merke rein ved Hykla. Rundt omkring toppen er det snøskavler som reinen hviler på under varme dager. Dessuten vil ev. vei til området må gå over beiteland som blir tidlig bart. Området ligger også innom kalvingslandet

Lavflyging

Det forekommer militær lavflyging i kalvningsområdet hvilket kan få meget alvorlige konsekvenser for kalvingen. Distriktet har derfor ønsket en dialog med forsvaret så at lavflyging i kalvingsperioden unngås.

Jakt

Låarte reinbeitedistrikt er et meget attraktivt område for småviltjakt. Det foregår rypejakt innom hele distriktet og det er ofte at rypehundene jager og skremmer eller noen ganger også dreper rein. De ganger distriktet får melding om dette er bare en brøkdel av de ganger det skjer. I tillegg blir rein også uroet under parringen og vinterstid da den trenger ro til beiting. Visse viktige parrings og vinterbeiteområder for rein må derfor være unntatt for jakt med fuglehund. Se vedlegg og kart.

Elgjakt med laushund har også blitt mer populært og som for fuglehundjakt må dette også være forbudt i områder der det beiter rein.

I samband med fuglejakt opprettes det ofte faste leirplasser som benyttes fra år til år, med det følger det stor slitasje og vedhogst i nærområdet til leirplassen som virker meget skjemmende da det for oss kan være steder med stor verdi både kulturelt og reindriftnessig sett. Sørli fjellstyre har innført en regel som forbyr dette og det burde etterfølges av alle fjellstyrene.

Turisme og friluftsliv

Generelt er vanlig friluftsliv og turisme ikke til noen hinder for reindriften. Steder der turismen er mer konsentrert som til eks. på Lifjellet fører det til at rein trekker ut av området der den egentlig skulle ha vært. Da taper rein energi ved flukt og får mindre næring da den prioriterer et dårligere men roligere beite. Ennå er ikke hundspannkjøring så utbredt i vårt distrikt som den er andre steder. For å forebygge eventuelle senere problemer burde dette ha vært diskutert så det for eksempel unngås kjøring med hundspann gjennom kalvningsområder og andre viktige områder.

Sau

Antall sau i fjellet begynner etter hvert å anta slike dimensjoner at de utgjør en trussel mot reindriften i enkelte områder. Særlig er lavbeitene sårbare for tråkkskader. Reindriften bør derfor være høringsinstans når nye områder søkes tatt i bruk og når antallet sau skal økes i allerede etablerte områder.

Storfe

Det synes som om utviklingen går mot stadig mer storfe på fjellbeite. Dette fører bl.a. til økt ferdsel. Reinen skyr dessuten områder som er sterkt belastet med storfebeiting og storfeet vil utkonkurrere rein i kamp om frodige gressbeiter.

4. Radioaktiv forurensing

Tsjernobylulykken 1986 medførte store omveltninger både i levemåte og slakting av rein. 1986 ble all rein levert til slakt kassert. Rein til privat forbruk ble hentet fra Finnmark. Fra november 1986 ble grensen for radioaktivitet i reinkjøtt hevet fra 600 til 6000 beq./kg. Slaktesesongen 86/87 startet distriktet med nedforing av slakterein. 10-15 tonn reinlav plukkes hver høst i Sør-Norge.

Overgangen til denne helt nye livssituasjonen har etter forholdene gått bra. Nedforing av slakterein gjøres ved slakteanlegget i Seisjødalen og foringen av slaktereinen foregår med minimale tap. Uttak av slakterein til privat forbruk foregår enten ved nedforing hjemme eller i samband med at en henter heim slakterein fra nabo-distrikter(som er mindre radioaktivt forurensede) i samband med reinskillinger.

Radioaktivitet i fisk i viktige fiskevann er nå nede i ganske lave verdier, (målinger viser verdier rundt 3-500 beq./kg) Uttak av fisk til husholdning foregår nå omtrent som før Tsjernobylulykken.

Radioaktiv forurensning av beiten

Tabellen viser hvordan radioaktiv forurensing har utviklet seg henholdsvis sommer/vinter Kalv og voksne

År	Jan/mars		Juli/sept/okt		Nov/des	
	Kalv	Voksen	Kalv	Voksen	Kalv	Voksen
1986					45,9	57,9
1987	14,5	13,7	5,5	4,5	14,5	13,7
1988			4,8	1,9	18,1	11,1
1989			2,9	1,9		
1990			4,0	2,6		
1991	6,1	6,7			*8,5	
1992					5,4	5,4
1993	1,8	2,8	3,8	1,7	5,1	5,0
1994	5,9	6,2	4,1	3,5		
1995	3,8	3,5	3,1	2,8		
1996	3,8	4,1	1,4	1,2	3,0	2,9
1997						
1998	2,4	1,6				
1999	2,9	2,8				

*Kalv og voksen samfengt

ANTALL DYR PÅ TILTAK

Sesong	Tidligslakt	Foring	Tap/nødsl.	Sum	Kassert
1986/87	0			0	652
1987/88	211	234	2	447	532
1988/89	0	377	3	380	207
1989/90	160	567	2	729	121
1990/91	122	559	4	685	0
1991/92	220	321	13	554	120
1992/93	77	718	14	809	6
1993/94	62	353	2	417	24
1994/95	0	618	11	629	4
1995/96	267	489	11	767	100
1996/97	205	181	1	387	13
1997/98	6	89	3	98	0
1988/99	4			4	

5. Rovdyr og rovdyrtpap.

Distriktet har store bestander av rovdyr og kongeørn, noe som merkes både økonomisk og på en minkende reinflokk. Slik det er nå er rovdynenes slakteuttak mye høyere enn det som slaktes til mat. Dette er forhold som ikke kan fortsette da det er en stor trussel mot både reindriften som næring og den sørsamiske kultur. I alle tider reindriften har vært en næring har reineiere og andre holdt rovdyrstammen på et akseptabelt nivå uten å for den skyld utrydde noen dyreart. Det må nå også åpnes adgang til at reindriften kan regulere rovdyrbestanden slik at det blir en for oss akseptabel rovdyrbestand.

Året mai 97 til og med april 98 gjennomførte NINA et forskningsprosjekt i Låarte. De foreløpige tallene fra dette prosjektet viser at distriktet lider av høye tap til rovdyr og kongeørn. Forskningsresultatet fra dette rovdyrprosjektet er ennå ikke utgitt.

Tall fra Torstein Ingersleiv og Regina Dues spesialrapport, utgitt september 98 viser følgende tall. Fra fødsel til 1 juli ble kalvetapet beregnet til 37,8 %. Fra mortalitetssendere ble påsatt fra 2 juli til prosjektet ble avsluttet den 26 april -98 var kalvetapet på 23%. Det svarer til et kalvetap over hele perioden på 52,1%.

Tap i perioden 1 mai -97 til 1 juli -97.

	Kalv	Prosent	Simler	Prosent
Bjørn	3	23	2	20
Kongeørn	3	23	0	0
Gaupe	0	0	0	0
Jerv	1	7,7	4	40
Fr.Rovvilt	0	0	0	0
Sykdom	2	7,7	1	10
Ukjent	4	30,8	3	30
I alt	13	100	10	100

Tap i perioden 2 juli 97 til 26 april -98. (Kalv)

	Kalv	Prosent
Ukjent rovdyr	16	14,7
Jerv	6	5,5
Gaupe	19	17,4
Kongeørn	24	22
Ulykke	6	5,5
Sykdom	4	3,7
Ukjent	34	31,2
I alt	109	100

I konklusjonen skriver Ingerslev og Due :Da mortalitetssenderne som ble brukt i denne undersøkelsen ikke virket optimalt er det grunn til å anta at tapsberegningene er underestimert.

Den samme konklusjonen kan distriktet også slutte seg til p.g.a. funn av sendere som ikke har virket og det er derfor grunnlag til å tru at det ligger en mange kadavre med sendere som ikke er funnet.

Ørn:

Kongeørn har en meget tett bestand med mange reirplasser og står for en meget stor del av tapene på reinkalv fra kalving og utover mot høsten. Tellingene av rein viser at 37.8% av kalvene allerede er mistet før kalvmerking og her er kongeørnen den største predatoren. Store tap av reinkalv forårsaket av ørn er noe vi reineiere alltid har hevdet uten å få noen forståelse for av fra miljøvernadv. og direktorat for viltforvaltning. At ørn er en stor skadeforvolder er noe som nå ble bevist gjennom NINAs rovdyrprosjekt.

Jerv:

Tradisjonelt har jerven vært en av de største skadeforvolderne i distriktet. Tap av rein forårsaket av jerv viser i NINAs undersøkelse at den ikke har så stor andel i rovvilttapene men det er noe som nok skyldes den spesielle vinteren 97-98 med lite snø en stor del av vinteren og deretter lange perioder med skare som gjorde forholdene for jerv vanskeligere å forfølge og drepe rein. Våren -99 er der registrert 2 jervhi med yngling innom distriktets grenser.

Gaupe:

Gaupebestanden har variert mye gjennom tidene. Periodevis kan det være meget store tap p.g.a. gaupe.

Bjørn:

Hele distriktet er innom kjerneområde for bjørn. Tap forårsaket av bjørn kan variere mye fra år til år. Spesielt under kalvingsperioden kan bjørn forårsake store skader.

Ulv:

Av ulv observeres det spor etter streifdyr hvert år. Distriktet setter sin lit til at intensjonene i Stortingsmeld. 35 om rovviltforvaltning oppfylles, der det står at det ikke skal være ulv i samiske tamreinområder.

Ved reintelling på nyåret 98 viser resultatene at det bare er 42% av simlene som har sin kalv igjen. Dette viser tydelig hvilke store tap det er innen distriktet og fortsetter denne utviklingen vil reindriften snart være "utryddet."

6. Helårsdistrikt

Låarte er i dag et av de distrikt i Norge som har tapt mest areal. Låarte ble fradelt hele sitt egentlige vinterland Skjækerfjell distrikt, og er nå blitt et såkalt helårsdistrikt. Det er flere ulemper med et helårsdistrikt og det kan f.eks nevnes noen:

- Ingen lange flyttinger som medvirker til en større tamhetsgrad hos rein.
- Ingen mulighet til å flytte unna rovdyr. Da det alltid er rein i området etablerer rovdyrene seg fast da det alltid er tilgang til mat.
- Nedtramping av vinterbeite under barmarksperioden.
- Vanskelig under dårlig vær/beite å holde flokker adskilte, f.eks. slakteflokker.

Måten distriktet fungerer på etter delingen av distriktet kunne først sees etter en viss tids bruk, da spesielt vinterbeitet. Det vinterland som ble tatt i bruk hadde stått så godt som uutnyttet tidligere og er i areal ikke så stort. Det viser seg først i dag etter mange års bruk at vinterlandet er for lite. Dessuten tar andre næringer området i bruk i økende omfang. Økende turisme og jakt påvirker også reindriften negativt. Økt vinterjakt og mer hytter i vinterlandet med snøskotertrafikk virker også negativt inn på beiteroen til rein. Reinen skremmes opp i høydene når ferdselen øker i dalene.

7. Reintallsutvikling og slaktetall

I starten på 1980-tallet var det oppgitte reintallet 2710 rein. I samband med generasjonsskifter stabiliserte seg reintallet på et nivå rundt 2100 rein i slutten av 80-tallet.

Slaktesesongen 1984-85 foretok distriktet en frivillig redusering av reintallet. Det ble den vinteren slaktet 2178 rein. De siste år har reintallet gått drastisk ned i distriktet. 1997 var reintallet nede i 1500 rein.

I begynnelsen av 80-tallet ble det slaktet rundt 5-600 rein i året, for siden å stige til tall i gjennomsnitt rundt 13-1400 slakterein per år. Årsaken til denne økningen har ikke bare med at reintallet da var på sitt høyeste i distriktet uten innføring av slakting med å bruke sil (kvern) effektiviserte slaktingen vesentlig. 1976 var første gang siling av rein til slakt ble prøvd med ikke så vellykket resultat den gang

Et uttak på 4,3% kalv til slakt 1982 til å sakte stige til et uttak mot 70% de siste år medvirker også til at slakteuttaket i distriktet har økt betydelig. Distriktet har levert omkring 40 tonn per år til slakt inntil nedgangen i reintall å slaktedyr begynte fra 1994. Dagens rovdyrpolitikk påvirker i stor grad utvelgelsen av avlsdyr. Med store tap kan en nå ikke plukke ut eldre eller små simler til slakt uten simlene må få leve å produsere kalver så lenge de lever. At dette ikke er fornuftig verken økonomisk eller avlsmessig er vi klar over men nå finnes ingen annen løsning for å prøve å holde reintallet oppe

Etter distriktets vedtak om å øke antallet driftsenheter til 5 vil øvre reintall i distriktet være på 2400 rein. 400 rein pr. driftsenhet og de 400 øvrige skal kunne nyttes ved f.eks i generasjonsskifter over visse tidsrom. P.r. ¼ -97 var distriktets reintall 1500 rein. Det er store tap til rovdyr og vi sliter med at holde reintallet konstant. (Fra 1993 til 1997 har reintallet minket med 434 dyr. På dette tapet kommer også den store nedgangen i dyr levert til slakteri.)

Driftsenheter og arbeidskraft

I distriktet er det nå 5 driftsenheter. P.g.a. manglende distriktsplan er den 5:e driftsenheten ennå ikke offisielt godkjent. Fra begynnelsen av 1970-tallet var det i et generasjonsskifte 8 driftsenheter i Låarte.

Arbeidssituasjonen for fremtiden ser lys ut da det er mange ungdommer i distriktet.

8. Kulturminner

I Låarte ble det registrert mange kulturminner på 1980-tallet. De fleste er gammetufter, men der er også registrert gamle gjerde- og samleplasser for rein. I Såaloe gorre, sommerboplassen, finnes konsentrasjoner av boplasser som har blitt benyttet til ulike tidsepoker av folk siden langt tilbake.

Ikke langt fra Såaloe gorre er det funnet et steingjerde som må være meget gammelt, da de store flate steinene som ble benyttet som stengsel ligger under torv. Reinen var da så tam at en ikke trengte gjerdestolper som en bruker i dag.

I nærheten av Aalije johke (Alma) er det også registrert bueskyttervern. Også i dag er det et trivselsområde for rein. I distriktet er det mange boernh, (melkegroper) på steder som ble brukt tidlig om våren. Når en finner slike vet man at det også er samleplasser i nærheten.

Fangstgroper finnes det også flere av. Gamle samiske kulturminner finnes over hele distriktets beiteområde, men ennå gjenstår mye dokumenteringsarbeid å gjøre.

9. Elgjakt og fiskevann

Elgjakt

Fra gammelt av har elgkjøtt også vært en del av den samiske husholdningen. Retten til å jage elg har underveis blitt borte. I Sverige har reindriftsutøverne fortsatt denne rettigheten. I årene etter Tsjernobylulykken ble dette med retten til elgjakt aktualisert igjen, bare manglende oppfølging av saken gjorde at retten til elgjakt ikke gjenninnførtes.

Nå når rovdyrstapene øker og den økonomiske situasjon blir dårligere bør retten til elgjakt innføres igjen (som en kompensasjon fra myndighetene for de tap og uretter vi påføres.)

Fiskevann

Fisk er en viktig del av husholdningen for oss som bor i distriktet, særskilt sommerstid da en er avhengig av at få fisk i sjøene rundt sommerboplassen ved Såloegorre. Det fiskes også en del utover høsten til salting og frysing for bruk utover vinteren. Sjøene rundt Såloegorre er tidligere blitt tømt for fisk av andre som har fisket med garn i gangstiden.

Disse sjøene må derfor fredes for fiske fra utenforstående. En del andre fiskesjøer bør også fredes for garnfiske av andre unntatt distriktets medlemmer. Sportsfiske med stang kan tillates i disse sjøene.

Låarten sijte
v/ Kjell Jøran Jåma
7760 SNÅSA

Reindrifftsforvaltningen Nord-Trøndelag
06 JULI 2005
03/1131
S.bh: 78ks Ark: 604 J.nr: 10318/05

04.07.2005

Områdestyret i N-T
v/ Reindrifftsagronomen

Revisjon av Distriktsplan

Distriktet ønsker Områdestyrets stadfesting av revidert Distriktsplan. Distriktsplanen er godkjent på Distriktets årsmøte 27.06.2005 etter å ha vært på høring.

Snåsa kommune, ingen uttalelse.
Lierne kommune: ingen uttalelse.
Grong kommune: uttalelse.
FMs miljøvernadv.: uttalelse.

For Låarte sijte

Kjell Jøran Jåma

Vedlegg:
Revisjon av Distriktsplan
Høringsuttalelse Grong komm.
Høringsuttalelse FMs miljøvernadv.
Dispensasjonsvedtak FMs miljøvernadv.

Punkt 2.5 Reindrifftsanlegg, flytteleier og kjøreleier

Under barmarksperioden har distriktet behov for å benytte snøskoter, eventuelt motorsykkel og helikopter til transport av utstyr, proviant gjerdemateriell og for driving av rein i forbindelse med samling ved kalvmerking og høstslakt.

De viktigste leiene er:

1. Fra Lifjellet og sørover mot Østre Brandsfjell eller over Kjørskardet til Hykla.
2. Fra gjerdet ved Nyseteråvja til Seisjøfiskløysa, Gjefsjøen, Holmtjønna, Ingeltjønna.
3. Fra slutten av skogsveien ved Storåsen og østover.
4. Fra gjerdet ved Gjersåsetern til Dåvnerejaevrie.
5. Dalsslåten.
6. Gjerdet ved Snøskavltjønna til Gjefsjøen.
7. Berglia via Bergtjønna og vestover.
8. Fra Gressåmoen.
9. Fra enden av veien Berglia-Lakavatnet via nordsia av Klomplia til Brovka.

Distriktet har opplevd et stadig økende press mot sitt kalvingsområde ved en stadig økning i antall rovdyr i området. Dette har ført til store problemer med å holde reinen i området til kalvmerkingen.

Når det er aktuelt å bruke motorisert hjelpemiddel avhenger av den aktuelle situasjon i øyeblikket og kan derfor ikke angis detaljert gjennom en plan. Reinbeitedistriktets bruk av motorisert ferdsel er etter vår mening innenfor tokningen” minimum og begrenset omfang” slik Fylkesmannen krever det.

Punkt 7. Driftsenheter og arbeidskraft

Distriktet vedtok på sitt årsmøte 2003 å øke antall driftsenheter innen distriktet fra 5 til 6. Dette vil skje innenfor godkjent fastsatt reintall for distriktet som er 2400 rein.

Som følge av dette går følgende setning i avsnittet over ut: ”*Etter distriktets vedtak om å øke antallet driftsenheter til fem vil øvre reintall i distriktet være på 2400 rein. 400 rein pr. driftsenhet og de 400 øvrige skal kunne nyttes ved f.eks i generasjonsskifter over visse tidsrom.*”